

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

VAIDEOTSUS
ja
ETTEKIRJUTUS-HOIATUS
avaliku teabe asjas nr. 2.1-3/20/1380

Vaideotsuse ja ettekirjutuse tegija	Andmekaitse Inspektsiooni peainspektor Elve Adamson
Vaideotsuse ja ettekirjutuse tegemise aeg ja koht	10.06.2020 Tallinnas
Vaide esitamise aeg	16.04.2020
Teabevaldaja	Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus aadress: Järve tn 34a, 11314 Tallinn e-posti aadress: info@kaitseinvesteeringud.ee
Teabevaldaja vastutava isik	Direktor
Vaide esitaja (teabenõudja)	Eurosec OÜ aadress: Treiali tee 2-7, 75312 Peetri alevik, Rae vald
Vaide esitaja esindaja	Vandeadvokaat Kristo Kallas Advokaadibüroo Sirel & Partnerid aadress: Vesivärava 50, 10126 Tallinn e-posti aadress: menetlus@sirel.com

RESOLUTSIOON:

avaliku teabe seaduse (AvTS) § 45 lg 1 punkti 1, § 51 lõike 1 punktide 3 ja 4, haldusmenetluse seaduse (HMS) § 85 punkti 2 ja Vabariigi Valitsuse seaduse § 75¹ lõike 3 alusel

1) teen vaideotsuse vaie rahuldada

2) teen teabevaldajale täitmiseks kohustusliku ettekirjutuse:

a) vaadata uuesti läbi vaide esitaja 20.03.2020 ja 31.03.2020 teabenõuded ja selgitada välja, millised vaide esitaja poolt soovitud dokumendid, mis ulatuses ja kelle ärisaladust sisaldavad, kuna internetis kõigile avalikult kättesaadavaid dokumente ei saa käsitleda ärisaladusena. Vajadusel küsida täiendavaid selgitusi Recoil OÜ-lt;

b) kui selgub, et kogu pakkumuses edastatud ja vaide esitaja poolt soovitud dokumentatsioon ei ole siiski kaetud ärisaladusega ja pole ka seadusest tulenevat muud alust teabele juurdepääsu piirata, siis tuleb vaide esitajale väljastada tema poolt soovitud

dokumendid ulatuses, mis ei sisalda piiranguga teavet. Keeldumise korral tuleb viidata keeldumise alusele ja keeldumist täiendavalt põhjendada.

3) määrán ettekirjutuse täitmise tähtajaks 25. juuni 2020.

AvTS § 52 kohaselt peab teabevaldaja ettekirjutuse saamisest alates viie tööpäeva jooksul võtma kasutusele abinõud ettekirjutuse täitmiseks ja teatama sellest Andmekaitse Inspektsioonile.

VAIDLUSTAMISVIIDE:

Kuivõrd käesoleva otsusega rahuldati vaie täielikult, saab **vaide esitaja** 30 päeva jooksul pöörduda halduskohtusse üksnes juhul, kui Andmekaitse Inspektsioon rikkus menetlemisel vaide esitaja õigusi muul viisil.

Riigiasutus saab käesoleva haldusakti vaidlustada vaidega Andmekaitse Inspektsiooni peadirektorile või Vabariigi Valitsuse seaduse §-s 101 toodud korras.

Ettekirjutuse vaidlustamine ei peata selle täitmise kohustust ega täitmiseks vajalike abinõude rakendamist.

HOIATUS:

Kui teabevaldaja jätab Andmekaitse Inspektsiooni ettekirjutuse täitmata, võib Andmekaitse Inspektsioon pöörduda teabevaldaja kõrgemalseisva asutuse, isiku või kogu poole teenistusliku järelevalve korraldamiseks või ametniku suhtes distsiplinaarmenetluse algatamiseks. (AvTS § 10 lõiked 1 ja 4, § 53 lõige 1).

FAKTILISED ASJAOLUD:

1. 20.03.2020 edastas vaide esitaja Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusele pöördumise, mis oli pealkirjastatud „Teabenõue“ ning milles paluti edastada Recoil OÜ pakutud toote tootja, mudel, tehnilised andmed mis võeti aluseks samaväärsuse hindamisel (tooteleht, kasutusjuhend vms).
2. 31.03.2020 keeldus Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus soovitud teabe väljastamisest põhjendusega, et on edastanud vaide esitajale kogu seaduse alusel võimaliku informatsiooni RHS § 30 lõike 11 alusel tehtud otsuste näol. Viidatud sätete alusel ei ole hankijal õigust ega kohustust väljastada teabenõudes küsitud täiendavat informatsiooni ning seega jätab teabenõude rahuldamata
3. 31.03.2020 selgitades vaide esitaja Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse keeldumise/seisukohtade ekslikkust ning paludes taas esitada Eurosec OÜ-le soovitud dokumendid
4. 08.04.2020 jäi Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus oma varasema seisukoha juurde ning lisis, et Eurosec OÜ nõutud informatsiooni puhul on tegu teise pakkuja ärisaladusega ning ka selle tõttu ei saa hankija seda väljastada. Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus leidis, et teine pakkuja on märkinud selle informatsiooni ärisaladuseks õiguspäraselt, sest see pole väljunud RHS § 111 lõikes 5 toodud keelust.
5. Vaide esitaja eeltooduga ei nõustunud ning esitas teabenõude täitmisest keeldumise peale vaide

VAIDE ESITAJA NÕUE JA PÕHJENDUSED:

1. ASJAOLUD

1.1. Eurosec OÜ osales pakkujana Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusega (edaspidi RKIK) riigihanke nr 196092 „Õõvaatlusseadmete varuosad, remont ja hooldus“ tulemusel sõlmitud raamlepingute alusel korraldataval minikonkursil riigihankes nr 219727 „Kiivrikinnitused ja

varuosad“.

1.2. RKIK 17.03.2020 otsusega tunnistas RKIK vastavaks nii Eurosec OÜ kui Recoil OÜ pakkumused ning edukaks Recoil OÜ pakkumuse

1.3 RKIK-i 17.03.2020 otsusest nähtuvalt osutus edukaks mitte üheselt hanke tingimustele vastav toode, vaid samaväärne.

1.4. Eurosec OÜ-l tekkis kahtlus Recoil OÜ pakutava toote vastavuse osas ning ta esitas 17.03.2020 RKIK-ile päringu Recoil OÜ pakutava toote tootja, selle mudeli ja koodi kohta (lisa 2). Eurosec OÜ soovis teada Recoil OÜ pakutava toote infot ning neid parameetreid, mille alusel toode samaväärseks tunnistati, märkides samas, et see osa pakkumusest ei saa olla ärisaladus. Eurosec OÜ juhtis ka tähelepanu sellele, et tema andmetel Norotos INVG tootele täna samaväärset alternatiivi ei ole.

1.5. RKIK vastas 19.03.2020, et „hankija on kohustatud väljastama pakkujatele RHS § 47 lõikes 1 nimetatud andmed ning seda on hankija ka teinud. Hankija ei väljasta pakkujatele kõigi teiste pakkujate pakkumusi täies mahus. Hankija kinnitab, et on kontrollinud kõigi pakkumuste vastavust sisuliselt ning jõudnud vastavasisulise otsuseni“ (vt lisa 2).

1.6. Eurosec OÜ täpsustas oma päringut ja selgitas selle õiguslikku tausta veel 19.03.2020 ja 20.03.2020 RKIK-ile saadetud kirjades (nii lisa 2 kui ka lisa 3), sh selgitusega, et pakkumused ei saa olla konfidentsiaalsed ning et kogu pakkumust ei saa ka ärisaladusega kaetuks lugeda.

1.7. RKIK vastas 31.03.2020 kirjas (vt lisa 3), et avaliku teabe seadus hetkel ei kohaldu ning raamlepingu puhul ei ole vaja ka riigihangete seadusest lähtuda muus osas kui vaid raamlepingu peatükis käsitlevast.

1.8. Eurosec OÜ esindaja pöördus 31.03.2020 e-kirjas RKIK-i poole, selgitades nende käsitluse ekslikkust ning paludes taas esitada Eurosec OÜ-le soovitud dokumendid.

1.9. RKIK vastas sellele omakorda 08.04.2020 e-kirjas (vt lisa 3), jäädes oma varasema seisukoha juurde. RKIK on seisukohal, et „raamlepingute alusel minikonkursite läbiviimise või tellimuste esitamise näol on tegu rangelt nende raamlepingute täitmisega, millele ei kohaldu üks-ühele kõik tavapärasest hankemenetlust reguleerivad sätted. Raamlepingute alusel tehtavate otsuste sisu ning pakkumuste avalikustamine on reguleeritud erinevalt RHS § 30 lõikes 11 võrreldes hankemenetluses tehtavate otsuste regulatsiooniga RHS §-is 47.“

1.10. Lisaks märgib RKIK (vaide esitaja rõhutus): „Esitatud pakkumuse osas on peale otsuste langetamist küll tänaseks konfidentsiaalsus kadunud, ent säilinud on ärisaladus. Ärisaladuseks ei tohi pakkujate asjade hanklepingu puhul märkida pakkumuse maksumust, osamaksumusi ega muid pakkumuste hindamise kriteeriumidele vastavaid pakkumust iseloomustavaid näitajaid RHS § 111 lõike 5 kohaselt. Järelikult on RHS § 30 lõike 11 ja § 111 lõike 5 kohaselt võimalik minikonkursse läbi viia selliselt, et ebaedukas pakkujate saab teada üksnes eduka pakkujate nime ning eduka pakkujate pakkumuse eelised tema enda pakkumuse ees. Kuivõrd eeliseks saavad väljenduda üksnes objektiivsetes hindamiskriteeriumites, siis kuulus avalikustamisele antud juhul ka eduka pakkujate pakkumuse maksumus.“

1.11. RKIK leidis 08.04.2020 vastuses samuti, et „Eurosec OÜ nõutud informatsiooni puhul on tegu teise pakkujate ärisaladusega ning ka selle tõttu ei saa hankija seda väljastada. RKIK leiab, et teine pakkujate on märkinud selle informatsiooni ärisaladuseks õiguspäraselt, sest see pole väljunud RHS § 111 lõikes 5 toodud keelust“.

1.12. Eelnevast tulenevalt keeldus RKIK Eurosec OÜ teabenõuet täitmast. Selline keeldumine

ei vasta seadusele.

2. VAIDE PÕHJENDUSED

2.1. RKIK-i vastuses toodud käsitus raamlepingu korral üksnes RHS § 30 lg-s 11 märgitud andmete esitamisega piirdumise kohta ei ole õige. Raamlepingule ei kohaldu üksnes RHS 1. peatüki 6. jao 1. jaotis (§§ 29-31), nagu leiab RKIK, vaid siiski ka paljud muud RHS-i sätted. RHS § 29 lg 1 järgi kohaldatakse raamlepingule hankelepingu sätteid, kui RHS-is ei ole sätestatud teisiti. RKIK on jätnud tähelepanuta, et viited erisustele on esitatud üksnes lepingu kontekstis. Hankemenetlusega omab puutumust aga oluliselt laiem teemadering kui üksnes lepingut puudutav. Lisaks ei välista RHS-i regulatsioon teabevaldajat tema kohustuste täitmisest AvTS alusel.

2.2. Riigihankemenetluses sõlmitud leping ühes selle osaks oleva pakkumuse andmetega ei saa olla ärisaladuseks, sest hankemenetlus on oma olemuselt avalik menetlus ning selle tulemina sõlmitakse avalikud lepingud. Riigihanke tulemusena sõlmitava lepingu osaks olevate pakkumuse andmete varjamine on vastuolus nii RHS-ist tuleneva läbipaistvuse põhimõttega, konkurentsi efektiivse ärakasutamise põhimõttega kui ka avaliku teabe seadusest tulenevate nõuetega.

2.3. AvTS § 3 lg 1 järgi on avalik teave mis tahes viisil ja mis tahes teabekandjale jäädvustatud ja dokumenteeritud teave, mis on saadud või loodud seaduses või selle alusel antud õigusaktides sätestatud avalikke ülesandeid täites. Andmete sisule see määratlus piirangut ette ei näe ning AvTS § 3 lg 2 alusel peab tegemist olema sõnaselge piiranguga seaduse alusel. Sellist piirangut ei ole, sh pole sellist piirangut ka RHS-is.

2.4. Ebaausa konkurentsi takistamise ja ärisaladuse kaitse seaduse § 5 lg 2 kohaselt peab ärisaladus vastama järgmistele tingimustele 1) see ei ole kogumis või üksikosade täpses paigutuses ja kokkupanus üldteada või kergesti kättesaadav nende ringkondade isikutele, kes tavaliselt kõnealust laadi teabega tegelevad; 2) sellel on kaubanduslik väärtus oma salajasuse tõttu ja 3) selle üle seaduslikku kontrolli omav isik on asjaoludest lähtuvalt võtnud vajalikke meetmeid, et hoida seda salajas.

2.5. Ärisaladusena ei tohi deklaratiivselt ärisaladuseks kuulutada andmed, mis tulenevalt oma iseloomust on avaliku olemusega või avaldatakse mõistliku aja jooksul tulevikus. Teabe konfidentsiaalseks pidamise üheks eelduseks on see, et see ei ole kogumis üldteada ega kergesti kättesaadav vastava valdkonna ettevõtjatele, mille tõttu sel teabe on kaubanduslik väärtus. Arvestades, et hind on teada ja mudel avalikustatakse nagunii „faktiliselt“, s.t seda hakatakse kiivritel kandma ja selle kaudu on võimalik tuvastada nii tootja, mudel kui ka hind, siis ei saa väita, et tootja ja mudel saaksid käesoleval juhul moodustada ärisaladuse selle sõna sisulises tähenduses. Sisuliselt on Eurosec OÜ küsinud Recoil OÜ pakutava toote kohta andmeid, mis peaksid nähtuma tootelehtedelt ning milles ei saa olla midagi spetsiifilist selleks, et neid andmeid saaks pidada ärisaladuseks. Tootelehe andmed on toodet iseloomustavad ja selle omadusi mõista võimaldavad andmed.

2.6. Infol peab olema kaubanduslik väärtus tema salajasuse tõttu (3-2-1-103-08, p 20-21). RKIK-i vastusest ei selgu vähimalgi määral, millised need ärisaladusega kaitstavad andmed Recoil OÜ pakkumuses võiksid olla. Pakkumus ei saa olla tervikuna ärisaladusega kaetud ka olukorras, kus Recoil OÜ selliselt väljendab. Ärisaladuse määratlemisel tuleb lähtuda objektiivsetest kriteeriumitest, mitte sellest, kuidas ettevõtte ise teavet hindab (ehk ettevõtja subjektiivne arvamus).

2.7. Ärisaladuse sisu tuleb täpsemalt avada, muidu kahjustatakse ettevõtlust (3-2-1-36-17, p

13). Seega on ärisaladusena defineeritud info ärisaladus, kui see on ka sisuliselt ärisaladus, mitte info valdaja meelevaldne deklaratsioon. Praegusel juhul on aga alust arvata, et Recoil OÜ on just üldiselt ja deklaratiivselt enda pakkumuse andmed ärisaladuseks lugenud ning RKIK on sellega kaalutlemata nõustunud.

2.8. Ärisaladuse argumendile tuginedes info väljaandmisest keeldumine võib nõrgendada ka muid õigushüvesid, käesoleval juhul avalikkuse kontrolli läbiviidavate hangete õiguspärasuse ja seeläbi riigi vahendite otstarbeka kasutamise üle (RHS § 3 p 1 ja 5). Pakkumuse sisu, ennekõike pakutava toote nimetuse jm seda iseloomustavate andmete avalikustamata jätmisel jääb täitmata läbipaistvuse ja kontrollitavuse põhimõte kui üks riigihangete korraldamise aluspõhimõtteid (RHS § 3 p 1). Raamlepingu ja minikonkursi alusel hankelepingu sõlmimine ei saa olla muust hankemenetlusest eraldiseisev salajane menetlus, mille puhul üldised põhimõtted ei kehti. Nii on ka olemuslikult vääri RKIK-i seisukoht, nagu ei peaks ega saakski ta mingil juhul avaldada enam kui RHS § 30 lg-s 11 märgitud teavet.

2.9. Asjaolu, et hankemenetluses on teave määratletud kitsamalt, ei tähenda seda, et see välistab AvTS-i kohaldamise. Analoogselt Riigikohtu seisukohast otsuses 3-15-3228 (vt p 13, 15, 16, 19) tuleb ka siin pidada ennekõike oluliseks andmete avalikustamisega kaitstava avalikkuse huvi ja kontrolli väärtusi. Pakkujat ei saa eeldada, et võib valimatult kogu pakkumuses esineva info kuulutada ärisaladuseks ja selliselt varjata konkurentide ja avalikkuse ees oma pakkumuse sisu. Selline teguviis, sealhulgas ja koostöös hankija poolehoidva käitumisega andmete salajases hoidmisel võimaldaks kõrvale kalduda hanke tingimustest kinnipidamisest. Riigihangete aluspõhimõtted saaksid sel juhul tugevalt kannatada.

TAOTLUSED:

1. rahuldada vaie;
2. teha Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusele ettekirjutus väljastada Eurosec OÜle Recoil OÜ pakkumuse osaks olevad andmed pakutud toote kohta.

TEABEVALDAJA PÕHJENDUSED:

Pöördusite Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse (RKIK) poole seoses Eurosec OÜ alustatud vaidemenetlusega. Vaidemenetluse esemeks on RKIK'i arusaama kohaselt Eurosec OÜ soov saada teada riigihanke „Õõvaatlusseadmete varuosad, remont ja hooldus“ nr 196092 tulemusena sõlmitud raamlepingute alusel läbiviidud minikonkursil nr 219727 osalenud pakkujat Recoil OÜ pakkumuse sisu osas, mis puudutab pakutava toote mudelit, tehnilisi andmeid, tootelehte, kasutusjuhendit jms.

Eurosec OÜ küsitud informatsioon on saadud riigihangete seaduse alusel läbiviidud riigihanke menetluse ning minikonkursi tulemusena. RHS § 1 lõike 2 kohaselt toimub selliste andmete väljastamine ja avalikustamine avaliku teabe seaduses (AvTS) sätestatud korras üksnes juhul, kui RHS ei sätesta teisiti. Riigihankes väljastatava informatsiooni ulatus on toodud RHS §-s 47 ning minikonkursil väljastatava informatsiooni ulatus RHS § 30 lõikes 11. Viidatud viimase sätte kohaselt kuulub minikonkursil saadud informatsioonist avalikustamisele väljavalitud pakkujat või pakkujate nimed ja väljavalituks mitteosutunud pakkujale esitatavas teates lisaks väljavalitud pakkumust iseloomustavad andmed ja eelised teate saaja pakkumusega võrreldes. RHS kommenteeritud väljaande kohaselt mõistetakse sõna „eelist“ selle sätte alusel läbi hindamiskriteeriumite, milleks on tavapäraselt pakkumuse maksumus või vahel ka näiteks keskkonnasäästlikus, tarneaeg jne.

Järelikult on seadusandja piiranud RHS § 1 lõike 2 alusel kehtestatud RHS § 30 lõikega 11 informatsiooni, mis kuulub minikonkursil avalikustamisele. RKIK on kõik seaduse alusel avalikustamisele kuuluva informatsiooni Eurosec OÜ-le juba edastanud. Eurosec OÜ küsitud

informatsioon ei kuulu ei RHS § 30 lõike 11 ega ka § 47 alusel avalikustamisele. RKIK'i hinnangul oleks vastupidine tõlgendus praktikas rakendamatu, sest riigihangetele ei tuleks ilmselt ühtegi pakkumust olukorras, kus pakkujad peaksid arvestama pakkumuses sisalduva tehnilise informatsiooni avalikkusega suuremal määral, kui see on kohustuslik RHS'is sätestatud korras. Hankija peab avaldamiskohustust täites silmas pidama asjaolu, et info konfidentsiaalsena hoidmise üks eesmärke on julgustada pakkujate osalemist riigihangetes. Tagamaks efektiivne konkurents, mis on riigihangete üheks eesmärgiks, ei tohi hankija avaldada infot, mis konkurentsi moonutab. Pakkujat peab saama hankijale avaldada informatsiooni ilma kartuseta, et hankija võib avaldada pakkujat kahjustavat teavet.¹ Ka Rahandusministeeriumi hinnangul² „avalikustatakse edukaks mitteosutunud pakkujale üksnes need edukat pakkumust iseloomustavad andmed, mis andsid edukale pakkumusele eelise tema pakkumusega võrreldes. See tähendab, et pakkumusest avaldatakse üksnes sellised näitajad, mida hinnati pakkumuse edukaks tunnistamisel. Näiteks, kui toodete muude omaduste hindamist hindamiskriteeriumid ei võimaldanud, siis need avaldamisele ei kuulu.“

RHS § 111 lõike 5 kohaselt märgib pakkujat pakkumuses, milline teave on pakkujat ärisaladus ning põhjendab seda. Tallinna Ringkonnakohtu haldusasja määruse 3-18-1011 kohaselt võib pakkujat seda teha ka tagantjärgi peale pakkumuse esitamist juhul, kui pakkujat pole seda ekslikult varem teinud. Selle põhjusena on kohus välja toonud ettevõtlusvabaduse suurema kaitse tagamise. Õigus tagantjärgi oma ärisaladuse määratlemiseks toetavad veel ka näiteks VAKO otsuste 30.01.2018, 209-17/192679, p 8.3, 26.04.2018, 48-18/191509, p 10.3 ja 15.01.2019, 262-18/201709, p 7.5. Eurosec OÜ küsitud informatsiooni näol on tegu Recoil OÜ ärisaladusega ning seda toetab täiendavalt ka riigihangete vaidlustuskomisjoni praktika, mille kohaselt on õiguslik määratleda ärisaladusena näiteks pakutavate ekraanide mudelid³, kogu informatsioon pakutavate busside kohta⁴ või pakkumuse koosseisus esitatud kontseptsioon⁵. RKIK mõistab, et ärisaladuseks ei saa olla peale hankemenetluse lõppemist näiteks pakkumuses pakutava toote mudel olukorras, kus toodet hakatakse kasutama hiljem avalikult, sest see on üheks ebaausa konkurentsi takistamise ja ärisaladuse kaitse seaduse § 5 lõike 2 punktis 1 toodud objektiivseks kriteeriumiks, ent RKIK juhib tähelepanu asjaolule, Kaitseväe koosseisus on ka üksuseid, kes ei täida oma ülesandeid avalikult. Arvestades käesoleva dokumendi madalat juurdepääsupiirangut saab RKIK üksnes kinnitada, et vaidlustusalused tooted ei lähe avalikult näiteks ajateenijate kasutusse.

Järgnevalt vastab RKIK Teie esitatud küsimustele:

Jah, Recoil OÜ on RKIKi teavitanud, mida ta loeb pakkumuses ärisaladuseks.

Jah, Recoil OÜ on põhjendanud, kuidas ärisaladuseks tunnistatud teabe avalikustamine kahjustab tema ärihuve.

Vastavaid põhjendusi ei edastatud teabenõudjale kuna Recoil OÜ esitas need põhjendused tagantjärgi toetudes valitsevale kohtu ja vaidlustuskomisjoni praktikale.

Jah, RKIK on hinnanud ja seisukohal, et ärisaladuseks tunnistatud teave vastab ärisaladuse tunnustele.

Viiendale küsimusele vastamiseks tsiteerib RKIK Recoil OÜ põhjendusi Eurosec OÜ küsitud informatsiooni ärisaladuseks olemise kohta:

„Tulenevalt ebaausa konkurentsi takistamise ja ärisaladuse kaitse seaduse § 5 lg 2 punktile 1 on tegemist ärisaladusega, sest antud lahendust ei ole varasemalt kellegi teise poolt toodetud, seega ei saa olla tegemist üldlevinud tootega. Vastava toote näol on tegemist meie ettevõtte poolt eksklusiivselt loodud ainulaadse lahendusega Eesti Kaitsevägele kõnesoleva konkurentsi raames, mis seisneb meie poolt tehniliselt leiutatud ja disainitud üksikosadest ning nende

¹ Euroopa Kohtu lahend C-450/06, p-d 35-37

² <https://www.rahandusministeerium.ee/et/kkk/1311>

³ VAKO 27.05.2016, 105-16/171770, p 9

⁴ VAKO 18.05.2015, 87-15/159295, p 8.1

⁵ VAKO 15.01.2019, 262-18/196785, p 7.4

täpsest paigutusest tootel. Eespool viidatu muudab selle eriliseks ning eristab seda kõigist teistest turul olevatest lahendustest. Antud toote loomisel on lähtunud spetsiaalsest materjali valikust ning selle materjali eriomaduste saavutamiseks on kasutatud eritehnoloogiat. Materjali leiutamisel on arvestatud nelja peamist märksõna: kergus, tugevus, vastupidavus ning hind. Need tagavad võimalikult hea kasutusmugavuse, kerguse ja vastupidavuse erinevates ilmastikutingimustes. Samuti on loodud disainis lähtunud võimalikult lihtsa hoolduse ning kuludetailide asendamise põhimõtetest. Konkreetse toote arendamisel on suuresti arvesse võetud eriuksustelt saadud personaalset tagasisidet sarnast funktsiooni täitvate toodete kasutamisel.

Viidates eelnimetatud seaduse § 5 lg 2 punktile on mainitud tootel kindlasti ka kaubanduslik väärtus tulenevalt juba käesolevast hankest ja üleüldisest turunõudlusest ning vastavalt punktile 3 ei ole meie ettevõtte käesolevat toodet avalikkusele avaldanud peale üksnes asjaga seotud hanget läbiviivate valitud isikute.

Täiendavalt eeltoodule kuulub toode patenteerimisele ning enne patendi registreeringut ei kuulu ka vastav lahendus meie poolt avaldamisele.“ .

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI PÕHJENDUSED:

Juurdepäas riigihangete andmetele

Riigihangete seaduse (RHS) § 1 lg 2 sätestab, et juurdepäas riigihangete andmetele, andmete väljastamine ja avalikustamine allub AvTS-le. Erandiks on need küsimused, milles RHS kehtestab erireeglid. Kuna riigihankeõiguse üks läbivaid aluspõhimõtteid on läbipaistvus, arvestades hankijate rolli avalike huvide teenimisel, siis on riigihangete seaduse kommenteeritud väljaande autorite hinnangul kõik hankijad teabevaldajad kõigi AvTS-st tulenevate kohustustega. Ehk siis hankijad on kohustatud teabenõude korral väljastama hankemenetluses loodud või saadud dokumente, kui RHS ei näe ette erikorda mingi teabe väljastamise osas ning kui teabele ei ole kehtestatud juurdepääsupiirangut.

Siinkohal pean vajalikuks märkida, et segamini ei tohi ajada hankija kohustust teavitada pakkujaid tehtud otsustest vms, mida hankija on kohustatud omaalgatuslikult pakkujatele edastama, ilma, et pakkuja seda küsiks ning pakkuja poolt esitatud teabenõuet täiendavate dokumentide saamiseks (peale pakkumuse edukaks tunnistamise otsuse tegemist). Siiski pean vajalikuks siinjuures märkida, et teabenõude esitamisel ei ole teabenõude esitanud pakkujal suuremad õigused teabe saamiseks, kui ükskõik kellel teisel isikul. Ehk siis teabenõude korras teabe küsimisel on kõigil ühesugused õigused teabe saamiseks, olenemata sellest kas ta osales riigihankes pakkujana või mitte.

Teabenõude täitmisest keeldumine

Isiku õigus teabenõuet esitada tuleneb avaliku teabe seadusest. AvTS § 6 kohaselt on teabenõue teabenõudja poolt samas seaduses sätestatud korras teabevaldajale esitatud taotlus teabe saamiseks. Teabenõudja on iga isik, kes esitab teabevaldajale teabenõude avaliku teabe seaduses sätestatud korras (AvTS § 7).

AvTS § 1 sätestab selle seaduse eesmärgi, milleks on tagada üldiseks kasutamiseks mõeldud teabele avalikkuse ja igäühe juurdepääsu võimalus, lähtudes demokraatliku ja sotsiaalse õigusriigi ning avatud ühiskonna põhimõtetest ning luua võimalused avalikkuse kontrolliks avalike ülesannete täitmise üle. Nagu juba ka eelpool selgitasime on igäühel õigus teabenõuet esitada ning võrdsed õigused ka teavet saada, olenemata sellest kas teabe küsijaks on mõni pakkujatest või kolmas isik. Juhul kui pakkujale kehtivad mingis osas suuremad õigused teabe

saamiseks kui hankest mitte osavõtnud isikutele, siis sellisel juhul oleks tegemist teabe juurdepääsu võimaldamisega eriseaduse alusel, mitte avaliku teabe seaduse alusel teabenõude korras.

Antud juhul on vaide esitaja 20.03.2020 edastanud Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusele pöördumise, mis oli pealkirjastatud „Teabenõue“ ning milles vaide esitaja palus väljastada Recoil OÜ pakutud toote tootja, mudel, tehnilised andmed, mis võeti aluseks toote samaväärsuse hindamisel (tooteleht, kasutusjuhend vms). Eeltoodust tulenevalt võib aru saada, et vaide esitaja sooviks oli saada dokumente, mis iseloomustavad toodet. Ehk siis tegemist oli teabenõudega avaliku teabe seaduse mõistes.

31.03.2020 keeldus Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus teabe väljastamisest viidates RHS § 30 lg-le 11, mille kohaselt võib hankija teha hankelepingu sõlmimise otsuse ja esitada igale raamlepingu osapooliks olevale pakkujale selle otsuse kohta teate, milles sisalduvad väljavalitud pakkuja või pakkujate nimed ja väljavalituks mitteosutunud pakkujate esitatavas teates lisaks väljavalitud pakkumust iseloomustavad andmed ja eelised teate saaja pakkumusega võrreldes. Teade esitatakse arvestusega, et hankelepingu sõlmimisele eelneb seitsmepäevane ooteaeg. Eeltoodud säte ei reguleeri kuidagi teabenõude täitmisest keeldumist, vaid hankija kohustust/võimalust teavitada pakkujaid oma otsuse tegemisest.

31.03.2020 täpsustas vaide esitaja oma teabe saamise soovi juhtides tähelepanu ka sellele, et pakkumine on konfidentsiaalne kuni pakkumuse edukaks tunnistamise otsuse tegemiseni. 08.04.2020 on Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus keeldunud soovitud teabe väljastamisest põhjusel, et tegemist on ärisaladusega kaitstava teabega.

Vastuses Andmekaitse Inspektsiooni järelepärimisele on Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus selgitanud järgmist: „RHS § 1 lõike 2 alusel kehtestatud RHS § 30 lõikega 11 informatsiooni, mis kuulub minikonkursil avalikustamisele. RKIK on kõik seaduse alusel avalikustamisele kuuluva informatsiooni Eurosec OÜ-le juba edastanud. Eurosec OÜ küsitud informatsioon ei kuulu ei RHS § 30 lõike 11 ega ka § 47 alusel avalikustamisele. RKIK'i hinnangul oleks vastupidine tõlgendus praktikas rakendamatu, sest riigihangetele ei tuleks ilmselt ühtegi pakkumust olukorras, kus pakkujad peaksid arvestama pakkumuses sisalduva tehnilise informatsiooni avalikkusega suuremal määral, kui see on kohustuslik RHS'is sätestatud korras. Hankija peab avaldamiskohustust täites silmas pidama asjaolu, et info konfidentsiaalsena hoidmise üks eesmärke on julgustada pakkujate osalemist riigihangetes. Tagamaks efektiivne konkurents, mis on riigihangete üheks eesmärgiks, ei tohi hankija avaldada infot, mis konkurentsi moonutab. Pakkuja peab saama hankijale avaldada informatsiooni ilma kartuseta, et hankija võib avaldada pakkujat kahjustavat teavet“.

Andmekaitse Inspektsioon eeltooduga üheselt ei nõustu. Eeltoodud riigihangete seaduse sätted reguleerivad küll hankija kohustust anda pakkujatele teavet, kuid ei reguleeri teabenõude korral teabe väljastamist. Kuna antud juhul on vaide esitaja soovinud pakkumuses sisalduvat teavet, siis RHS § 110 lg 5 kohaselt on pakkumus konfidentsiaalne kuni pakkumuse edukaks tunnistamise otsuse tegemiseni. Seaduse seletuskirja kohaselt on hankijal pärast pakkumuse edukaks tunnistamise otsuse tegemist vastavasisulise teabepäringu alusel kohustus avaldada kõikide pakkumuste sisu osas, mida pakkuja ei ole oma pakkumuses ärisaladusena nimetanud.⁶ Eeltoodu ei tähenda siiski seda, et pakkumus ei saaks sisaldada muud piiranguga teavet, kui ärisaladus, mis on pakkumuste puhul kõige sagedamini esinev piirangu alus. Lisaks ärisaladusele võivad pakkumuses edastatud dokumendid sisaldada ka muud AvTS §-s 35 või mõnes eriseaduses toodud piiranguga andmeid, millisel juhul tuleb teave väljastada ulatuses, millele piirang ei laiene (AvTS § 38 lg 2).

---

⁶ RHS eelnõu (450 SE I) seletuskiri, lk 97

Ka juhul kui pakkumus sisaldab ärisaladust, ei tähenda see seda, et kogu pakkumus oleks automaatselt piiranguga, vaid tuleb hinnata, mis selles on ärisaladus ning teave/dokumendid, millele ärisaladus ei laiene tuleb väljastada. Seega ei tulene RHS § 111 lg-st 5, et peale eelnimetatud sättes toodud teabe, mida ei saa tunnistada ärisaladuseks võib ülejäänud teavet käsitleda alati ja täies ulatuses ärisaladusena. Nimelt RHS kommenteeritud väljaande § 113 lg-s 8 selgitatakse, et *hankija ei tohi pakkumuste avamisel avaldada informatsiooni, mille pakkuja on märkinud ärisaladuseks. Eelnev ei tähenda siiski seda, et hankija peaks jätma avalikustamata teabe, mis ärisaladus objektiivselt olla ei saa. Ärisaladuse legaaldefiniitsioon on sätestatud EKTÄKS § 5 lg-s 2 ning kui pakkuja on märkinud ärisaladuseks teabe, mida see ilmselgelt olla ei saa, ei pea hankija RHS § 113 lg-s 8 kehtestatud keelust lähtuma ega tohigi seda teha. Nimelt lähtub EL riigihankeõigus eeldusest, et teave riigihangete kohta on avalik.*

Piirang ärisaladuse kaitseks

Ärisaladuse mõiste on ära toodud ebaausa konkurentsi takistamise ja ärisaladuse kaitse seaduse § 5 lg-s 2. Eelnimetatud sätte kohaselt peab ärisaladus vastama järgmistele tingimustele:

- 1) see ei ole kogumis või üksikosade täpses paigutuses ja kokkupanus üldteada või kergesti kättesaadav nende ringkondade isikutele, kes tavaliselt kõnealust laadi teabega tegelevad;
- 2) sellel on kaubanduslik väärtus oma salajasuse tõttu ja
- 3) selle üle seaduslikku kontrolli omav isik on asjaoludest lähtuvalt võtnud vajalikke meetmeid, et hoida seda salajas.

Seega ei ole mitte igasugune äripartneri/pakkuja teave käsitletav ärisaladusena, vaid ärisaladus peab vastama korraga eeltoodud kolmele tingimusele. Sisult samadele tingimustele pidi ärisaladus vastama ka siis kui ärisaladuse mõiste oli avatud konkurentsis seaduse § 63 lg-s 1, mis käesoleval ajal on kehtetu. Ehk siis sisuliselt ei ole ärisaladuse mõiste muutunud. Seega on ärisaladusel ettevõtja jaoks majanduslik väärtus, mis seisneb ka selles, et ärisaladus ei ole konkurentidele teada. Ärisaladuse puhul on tegemist teabega, mis garanteerib antud ettevõtja äritegevuse edukuse ning mille väljatöötamiseks või kogumiseks on ettevõtja teinud investeeringuid, mis vajavad õigustatult kaitset. Lisaks peab sellise informatsiooni avaldamine ohustama ettevõtja huve.

Pakkuja saab oma ärisaladust kaitsta RHS § 111 lg 5 alusel, märkides ära milline teave tema pakkumuses on ärisaladus ning põhjendades teabe ärisaladuseks määramist. Ühtlasi näeb RHS ette mida pakkumuses ei tohi käsitleda ärisaladusena. Ka juhul kui mingil põhjusel ei ole pakkuja esialgselt õigel ajal oma pakkumuse märkinud ära, mida ta käsitleb pakkumuses ärisaladusena, ei tähenda see seda, et seda ei saaks enam hiljem tunnistada ärisaladuseks.

Kuna hankija peab kaitsma nii pakkuja ärisaladust kui tagama ka riigihanke läbipaistvuse, siis Euroopa Liidu õiguse kohaselt peab hankija tagama pakkuja konfidentsiaalse teabe niivõrd kui see ei ole vastuolus Euroopa Liidu või riigisisestest õigusaktidest tuleneva avaldamiskohustusega.

Vastuses Andmekaitse Inspektsiooni järelepärimisele on Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus edastanud ka Recoil OÜ põhjenduse, miks ta loeb pakkumuses edastatud tehnilist dokumentatsiooni, mida vaide esitaja oma teabenõudes soovis, oma ärisaladuseks. Tutvunud edastatud dokumentidega ning Recoil OÜ põhjendustega on Andmekaitse Inspektsioon seisukohal, et ei saa välistada, et vaide esitaja poolt soovitud dokumendid tõepoolest ka sisaldavad ärisaladust. Küll aga ei saa Andmekaitse Inspektsioon nõustuda sellega, et kõik inspektsioonile edastatud dokumendid on käsitletavad ärisaladusena. Nii näiteks lisa 6 all edastatud toote spetsifikatsioon on leitav avalikult internetist toote lehel toodud aadressilt. Seega jääb arusaamatuks, kelle ärisaladus on lisa 6 inspektsioonile edastatud toote spetsifikatsiooni leht ning kuidas ja kelle ärihuve see kahjustab.

Kuna antud juhul on 08.04.2020 keeldunud teabenõude täitmisest põhjusel, et tegemist on ärisaladusega, kuid vähemalt üks pakkumuses edastatud dokument on internetist kõigile avalikult kättesaadav ning muudele piirangu alustele ei ole viidatud, siis tuleb Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusel vaide esitaja teabenõue uuesti läbi vaadata ning selgitada välja, kas ja mis ulatuses sisaldavad vaide esitaja poolt soovitud dokumendid ärisaladust või muud piiranguga teavet. Vajadusel küsida seda üle Recoil OÜ-lt. Kui selgub, et kogu vaide esitaja poolt soovitud dokumentatsioon ei ole siiski kaetud ärisaladusega ja pole ka alust muul põhjusel juurdepääsu piirata, siis tuleb vaide esitajale väljastada tema poolt soovitud dokumendid ulatuses, mis ei sisalda piiranguga teavet. Keeldumise korral tuleb viidata keeldumise alusele ja keeldumist täiendavalt põhjendada.

/allkirjastatud digitaalselt/

Elve Adamson

peainspektor

peadirektori volitusel